

Samozaznavna legitimnosti policistov in pravosodnih policistov: podobnosti in razlike

Rok Hacin¹, Gorazd Meško²

V prispevku se osredotočamo na primerjavo dejavnikov, ki vplivajo na samozaznavno legitimnosti policistov in pravosodnih policistov v Sloveniji v različnih časovnih obdobjih. Primarni namen študije je opredeliti dejavnike, ki vplivajo na samozaznavno legitimnosti pri posameznem akterju kazenskega pravosodja, ter preveriti, ali se ti dejavniki spreminjajo skozi čas, kar bi potrdilo predvidevanja o nestabilni naravi legitimnosti. Rezultati regresijskih analiz so pokazali, da na samozaznavno legitimnosti policistov vplivajo odnosi s sodelavci, postopkovna pravičnost nadrejenih in njihova zaznava lastne legitimnosti pri državljanih. Nadalje na samozaznavno legitimnosti pravosodnih policistov vplivajo odnosi s sodelavci, postopkovna pravičnost nadrejenih in starost. Primerjava dejavnikov, ki vplivajo na zaznavo lastne legitimnosti, je pokazala, da prihaja do razlikovanj med policisti in pravosodnimi policisti, saj v obeh skupinah na samozaznavno legitimnosti vplivajo le odnosi s sodelavci in postopkovna pravičnost nadrejenih. Medtem ko je bil vpliv dejavnikov na samozaznavno legitimnosti policistov konstanten skozi različna časovna obdobja, pri pravosodnih policistih ni bilo tako, kar deloma potrjuje predvidevanja o nestabilni naravi legitimnosti in vplivu časovne komponente.

Ključne besede: samozaznavna legitimnosti, dialog, policisti, pravosodni policisti, Slovenija

UDK: 343.83+351.74(497.4)

1 Uvod

Bottoms in Tankebe (2012) sta koncept legitimnosti opredelila kot dialog, ki se odvija v obliki razmerij med občinstvom (t. i. državljeni, obsojenci itd.) in državo (t. i. predstavniki države, policisti, pravosodnimi policisti itd.). Nosilci moči izražajo zahteve po potrditvi njihove legitimne vloge avtoritete, na katere se občinstvo odzove. Nadalje nosilci moči prilagodijo samo naravo zahteve glede na odziv občinstva ... in ta postopek se ponavlja. Dialogi o legitimnosti niso univerzalni, temveč so (med drugim) odvisni od specifičnosti časa in kraja, v katerem se pojavljajo. Moč dejavnikov, ki vplivajo na legitimnost, se v različnih družbenih kontekstih razlikujejo (Bottoms in Tankebe, 2021).

Kompleksnost dualne narave legitimnosti, to je zaznava legitimnosti nosilcev moči pri »občinstvih« in samozaznavna legitimnosti nosilcev moči, je najbolj vidna v njeni (ne) stabilnosti (Hacin in Meško, 2020). Študije o legitimnosti so v zadnjih letih izpostavile vlogo organizacijskih dejavnikov (Tankebe, 2018), različnost dejavnikov, ki vplivajo na samozaznavno legitimnosti v različnih skupinah (Hacin, 2018; Meško, Tankebe, Čuvan in Šifrer, 2014; Prisljan, Meško, Lobnikar in

Čuvan, 2017), vlogo družbenega okolja (Reisig in Meško, 2009; Tankebe, 2014) in vpliva [samo]zaznave legitimnosti na vedenje posameznikov (Meško in Hacin, 2020; Tankebe in Meško, 2015). Kljub razširitvi znanja o legitimnosti v kazenskem pravosodju ostaja število študij, ki bi primerjale dejavnike, ki vplivajo na samozaznavno legitimnosti pri različnih skupinah (Meško et al., 2014), in spremljale morebitno spremenljivost dejavnikov skozi čas (Hacin, Fields in Meško, 2019), skopo.

V študiji izhajamo iz ugotovitev Meška et al. (2014) o razlikovanju samozaznave legitimnosti pri različnih akterjih kazenskega pravosodja (v letu 2014 so avtorji primerjali samozaznavno legitimnosti policistov in pravosodnih policistov). Policisti in pravosodni policisti predstavljajo skupini družbenih nadzorovalcev, ki imajo lahko pri svojem delu moralne dileme, pri čemer je pomemben vidik poklicne samopodobe in vpliv organizacijskih dejavnikov izvajanja formalnega družbenega nadzorstva. Primarno se osredotočamo na primerjavo samozaznave legitimnosti policistov in pravosodnih policistov v različnih časovnih obdobjih. Namena tovrstne primerjave sta: 1) opredeliti dejavnike, ki vplivajo na samozaznavno legitimnosti pri policistih in pravosodnih policistih, ter 2) preveriti, ali so ti dejavniki spremenljivi skozi čas, kar bi potrdilo predvidevanja o nestabilni naravi legitimnosti. V prvem delu prispevka podajamo teoretično opredelitev koncepta samozaznave legitimnosti in dejavnikov, ki vplivajo na legitimnosti predstavnikov kazenskega pravosodja (t. i. policistov in pravosodnih policistov). Nadaljujemo s predstavitev slovenske policije in zaporskega sistema. V drugem delu

¹ Dr. Rok Hacin, docent za kriminologijo, Fakulteta za varnostne vede, Univerza v Mariboru, Slovenija. E-pošta: rok.hacin@fvv.uni-mb.si

² Dr. Gorazd Meško, redni profesor za kriminologijo, Fakulteta za varnostne vede, Univerza v Mariboru, Slovenija. E-pošta: gorazd.mesko@fvv.uni-mb.si

prispevka predstavljamo ugotovitve (deloma longitudinalne) študije o samozaznavi legitimnosti pri policistih in pravosodnih policistih v Sloveniji v letih 2013, 2014 in 2016. V zaključku razpravljamo o implikacijah ugotovitev na dosedanja spoznanja s področja legitimnosti v kazenskem pravosodju.

2 Koncept samozaznave legitimnosti

Samozaznavo legitimnosti lahko opišemo kot posameznikovo (t. i. nosilec moči) priznavanje upravičenosti moči, ki jo poseduje. Z drugimi besedami, samozaznava legitimnosti se navezuje na samopriznanje moralne upravičenosti posameznika do moči izvajanja avtoritete (Bottoms in Tankebe, 2013). V splošnejših terminih samozaznavo legitimnosti opredeljujemo kot samozavest posameznika o lastni sposobnosti izvajati moč, ki mu je bila zaupana. Nosilci moči poskušajo doseči lastno legitimnost z uveljavljanjem podobe o identiteti, ki ima pravico ukazovanja. Za vzpostavitev tovrstne oblike legitimnosti je potrebno prepričanje o zakonitosti lastnega dela in skladnost lastnega dela z moralnimi vrednotami družbe (Bottoms in Tankebe, 2012). To je proces gradnje, potrjevanja oziroma upiranja določeni samopodobi nosilca moči (Tankebe, 2014). Nosilci moči vstopajo v legitimnostni dialog z občinstvom s podobo sebe kot samozavestnega in pravičnega nosilca moči, kar nakazuje večni proces notranje diskusije, potrjevanja in ohranjanja identitete moralne avtoritete (Bottoms in Tankebe, 2013; Dunn, 2013). Samozaznava legitimnosti predstavlja predpogoj za obstoj legitimnosti občinstva, brez katere pride do zloma v dialogičnem procesu med nosilcem moči in občinstvom (Liebling, 2011).

Tyler in Blader (2000) sta izpostavila, da interakcije nosilcev moči s sodelavci, nadrejenimi in občinstvom predstavljajo trenutke za učenje o legitimnosti, saj ti trenutki predstavljajo priložnosti za potrjevanje že izoblikovanih možnih jazov. Barker (2001) je opredelil koncentrični model samozaznave legitimnosti, v katerem je določil različno moč občinstev na samozaznavo legitimnosti nosilca moči. Njegov model predvideva, da na samozaznavo legitimnosti nosilcev oblasti najmočnejše vpliva osebe oziroma sodelavci, ki delajo skupaj z nosilci oblasti in z njimi preživijo večino časa. Sledijo jim vplivni državljani, ki imajo omejen vpliv na nosilce moči. Najmanjši vpliv na samozaznavo legitimnosti nosilcev oblasti naj bi imeli državljani. Vpliv triade dejavnikov (odnosi s sodelavci, postopkovna pravičnost nadrejenih in projekcija zaznane legitimnosti) na samozaznavo legitimnosti policistov in pravosodnih policistov je bil potrjen v številnih študijah (Hacin in Meško, 2020; Hacin et al., 2019; Meško et al., 2014; Meško, Hacin, Tankebe in Fields, 2017; Tankebe, 2014, 2018; Tankebe in Meško, 2015), ki so hkrati izpostavile različno moč vpliva teh dejavnikov na policiste in pravosodne policiste.

Barbalet (2001) je zapisal, da je temelj samozavesti posameznika v družbenih odnosih. Posledično zaupanje in spoštovanje med sodelavci vpliva na samozaznavo legitimnosti. Družbene skupine z močnimi vezmi vplivajo na posameznikov občutek pripadnosti skupini. Tovrsten občutek pripadnosti vodi do razvoja specifičnih odnosov, čustev in vedenja znotraj skupine (Bell in Hughes-Jones, 2008). Spoštovanje, ki si ga izkazujejo sodelavci (enak status v organizaciji), pomeni priznanje in vpliva na prepoznavanje posameznikove identitete in statusa (Tankebe, 2018). Čeprav nekatere študije niso potrdile vpliva odnosov med sodelavci na samozaznavo legitimnosti (Nix in Wolfe, 2017), obstajajo močni dokazi o potencialni vlogi kakovostnih medosebnih odnosov med enakimi (t. i. sodelavci) na posameznikovo zaznavo lastne legitimnosti (Meško et al., 2014; Hacin in Meško, 2020; Tankebe, 2018; Tankebe in Meško, 2015).

Priznanje delavcem za dobro opravljeno delo je del organizacijske pravičnosti. Pravičnost nadrejenih tvorita dve dimenziji: 1) distributivna pravičnost, ki se nanaša na evaluacije zaposlenih glede plače, količine dela, delovnih nalog, izmenskega dela in sankcij – ocenjevanje in primerjanje izidov (Greenberg, 1982; Wolfe in Piquero, 2011), in 2) postopkovna pravičnost, ki se nanaša na zaznave zaposlenih, da so deležni pravičnosti v postopkih zoper njih – ocenjevanje kakovosti sprejemanja odločitev in pravičnosti oziroma poštenosti postopkov (Clay-Warner, Reynolds in Roman, 2005; Lambert in Hogan, 2013; Wolfe in Piquero, 2011). Poštena obravnava okrepi posameznikov normativni status znotraj organizacije (Tankebe, 2018) in oblikuje njihovo zaznavo lastne socialne identitete (Tyler in Smith, 1999). Občutek priznanja nadrejenega vpliva na posameznikovo zaznavo lastne legitimnosti (Nix in Wolfe, 2017; Tankebe, 2014).

Projekcija zaznane legitimnosti je nekoliko »neroden« prevod angleškega termina »audience legitimacy« in se nanaša na posameznikovo zaznavo priznanja legitimnosti pri občinstvu. Nix, Pickett in Wolfe (2019) so izpostavili, da tovrstne zaznave oziroma prepričanja temeljijo na posameznikovih sodbah, kako se občinstvo vede do njega. Zaznava tovrstne legitimnosti oblikuje posameznikovo usmerjenost v delo, kar je izjemno pomembno v policijskem in pazniškem poklicu, saj imata obe skupini avtoriteto nad uporabo sile (Muir, 1977; Nix et al., 2019). Individualni dialogi med nosilci oblasti in občinstvom predstavljajo temelje postopka gradnje legitimnosti in trenutke, ki omogočajo učenje o lastni legitimnosti (Tankebe, 2018; Tyler, 2011).

Narava dela policistov, ki vključuje odkrivanje, preiskovanje in prijetje (»lov«) storilcev kaznivih dejanj, se razlikuje od narave dela pravosodnih policistov, primarno zadolženih za zagotavljanje varnosti v zaporu in izvajanju določenih tretmajskih nalog. Študija Meška et al. (2014) je pokazala, da

se moč dejavnikov, ki vplivajo na samozaznavo legitimnosti policistov in pravosodnih policistov, razlikuje. Medtem ko so odnosi s sodelavci najmočnejše vplivali na samozaznavo legitimnosti pri policistih, je to vlogo pri pravosodnih policistih prevzela projekcija zaznane legitimnosti. Vpliv obsojencev na samozaznavo legitimnosti zaporskega osebja je specifičen dejavnik, saj se obsojenci razlikujejo od drugih občinstev, pri katerih nosilci oblasti iščejo potrditev lastne legitimnosti. Crawley (2004) je opozoril, da je za zaporsko osebje značilna depersonalizacija in čustvena odtujenost od obsojencev. Hkrati zaporski delavci, ki vstopijo v preveč prijateljske odnose z obsojenci, vzbujajo sum. Kljub temu ustvarjena razmerja med zaporskim osebjem in obsojenci temeljijo na visoki stopnji intimnosti, saj zaporski delavci preživijo večji del svojega dneva z obsojenci in drug drugemu v nekem smislu predstavljajo drugo »družino«. Posledično je vpliv obsojencev na samozaznavo legitimnosti zaporskega osebja kompleksen in spreminjajoč (McLean Henderson, 2016). Hkrati je vpliv postopkovne pravičnosti nadrejenih v nasprotju s policisti negativno vplival na samozaznavo legitimnosti pravosodnih policistov, kar je mogoče razumeti kot zaznavanje šibkosti pri nadrejenih, ki so enaki do vseh zaposlenih (Meško et al., 2014), ne glede na njihovo delovno [ne]učinkovitost. Nadaljnje študije o samozaznavi legitimnosti zaporskih delavcev v Sloveniji so izpostavile prevladujoč vpliv odnosov s kolegi, medtem ko zaznana projekcija legitimnosti pri obsojencih ni imela vpliva (Hacin in Meško, 2017, 2020). Te ugotovitve posredno potrjujejo domnevo o nestabilni naravi legitimnosti. V nadaljevanju predstavljamo razvoj in organizacijo slovenske policije in zaporskega sistema.

3 O slovenski policiji in zaporskem sistemu

Leta 1992 je prišlo do opustitve milice in ustanovitve slovenske policije znotraj Ministrstva za notranje zadeve (Kolenc, 2002; Meško in Lobnikar, 2018). Generalni direktor vodi Policijo, ki je organizacijsko razdeljena na tri ravni: državna raven (generalna policijska postaja), regionalna raven (osem policijskih uprav) in lokalna raven (111 policijskih postaj). Organizacijo (dela), pooblastila in delo policije urejata Zakon o nalogah in pooblastilih policije (2013) ter Zakon o organiziranosti in delu v policiji (2013). Število policistov je v obdobju 2013–2019 upadlo z 8.300 na 8.189 zaposlenih. V letu 2019 je bilo v Policiji zaposlenih 5.601 uniformiran policistov, 1.524 neuniformiranih policistov in 1.064 drugega policijskega osebja (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2014, 2020). Od leta 2013, ko je bila sprejeta strategija o policijskem delu v skupnosti, se je vloga policistov v skupnosti spremenila. Ideje te strategije so bile usmerjene v: 1) izboljšanje partnerstva policije z lokalno skupnostjo, državnimi institucijami in civilno družbo, 2) povečanje vidnosti in pri-

stnosti policije v soseskah ter 3) povečanje občutka varnosti, zaupanja v policijo in zadovoljstva z učinkovitostjo policije pri prebivalcih (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2013).

Leta 1995 je bila z združitvijo osmih samostojnih enot v eno centralno telo ustanovljena Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (v nadaljevanju: URSIKS) kot neodvisen organ znotraj Ministrstva za pravosodje (Hacin in Meško, 2020). URSIKS je pristojna za izvrševanje kazni zapore, mladoletnega zapore, pripora, nadomestnega zapore in vzgojnih ukrepov oddaje mladoletnika v prevzgojni dom. Slovenski zaporski sistem tvori šest zavodov za prestajanje kazni zapore s pripadajočimi oddelki in prevzgojni dom. Število zaporskih delavcev se je v obdobju 2013–2019 povečalo z 842 na 892. V letu 2019 je bilo v zaporskem sistemu zaposlenih 555 pravosodnih policistov, 137 vodstvenih in administrativnih delavcev ter 200 strokovnih delavcev (povečini odgovornih za tretma obsojencev) (Ministrstvo za pravosodje, Uprava za izvrševanje kazenskih sankcij, 2014, 2020). Slovenski zaporski sistem tradicionalno sledi tretmajski usmeritvi (t. i. resocializaciji obsojencev), kljub temu pa je v zadnjih letih opažen vpliv kaznovalnega populizma, ki se kaže v naraščanju števila obsojencev, daljših zapornih kazni, favoriziranju varnosti pred tretmajem itd. (Flander in Meško, 2016).

4 Metode raziskovanja

Študija se osredotoča na preučevanje samozaznave legitimnosti pri policistih in pravosodnih policistih v Sloveniji. Uporabljen vprašalnik temelji na modificiranem vprašalniku za preučevanje legitimnosti pri policistih. Razvila sta ga Tankebe in Meško (2015) ter vključuje pet delov: 1) demografski podatki, 2) samozaznava legitimnost, 3) odnosi s sodelavci, 4) postopkovna pravičnost nadrejenih in 5) zaznava legitimnosti (projekcija). Izvedbo študije sta odobrili Generalna policijska uprava in URSIKS.

Sodelovanje policistov in pravosodnih policistov v študiji je bilo prostovoljno in anonimno, sama študija pa je potekala v letih 2013, 2014 in 2016. Pred izvedbo anketiranja (metoda papir in svinčnik) je bila študija predstavljena policistom in pravosodnim policistom, nato so bili vprašalniki razdeljeni posameznikom, ki so se odločili za sodelovanje v študiji. Odgovori anketirancev so bili vneseni v računalniški program SPSS, s katerim so bile izvedene statistične analize podatkov (opisna statistika, korelacijske analize, regresijske analize in diskriminantne analize). V vzorec so bili zajeti samo anketiranci, ki so v celoti izpolnili vprašalnik.

4.1 Vzorec

V vzorec policistov iz leta 2013 je bilo vključenih 469 policistov s 24 policijskih postaj v Sloveniji (na območju osmih policijskih uprav je bilo znotraj vsake uprave izbrana ena velika, srednja in mala policijska postaja) (Prislan et al., 2017). Število anketiranih je predstavljalo 5,7 % vseh policistov (8.300) v letu 2013 (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2014). Vzorec je sestavljalo 378 moških in 91 žensk, od katerih je bila večina starih med 30 in 39 let. Večina je imela dokončano srednješolsko izobrazbo in približno tretjina je bila zaposlena v policiji več kot 16 let.

V vzorec policistov iz leta 2016 je bilo vključenih 441 policistov s 24 policijskih postaj v Sloveniji (anketiranje je potekalo na istih policijskih postajah kot v letu 2013). Število anketiranih je predstavljalo 5,4 % vseh policistov (8.218) v letu 2016 (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2017). Vzorec je sestavljalo 363 moških in 78 žensk, od katerih je bila večina starih med 30 in 39 let. Večina je imela dokončano srednješolsko izobrazbo in skoraj polovica je bila zaposlena v policiji več kot 16 let.

V vzorec pravosodnih policistov iz leta 2014 je bil vključen 101 pravosodni policist iz treh slovenskih zaporov (Celje, Ljubljana in Maribor) (Meško et al., 2014). Število anketiranih je predstavljalo 19,5 % vseh pravosodnih policistov (519) v letu 2014 (Ministrstvo za pravosodje, Uprava za izvrševanje

kazenskih sankcij, 2015). Vzorec so sestavljali samo moški, od katerih je bila večina starejših od 40 let. Večina je imela dokončano srednješolsko izobrazbo in približno tretjina je bila zaposlena v zaporskem sistemu od 6 do 10 let.

V vzorec pravosodnih policistov iz leta 2016 je bilo vključenih 130 pravosodnih policistov iz vseh slovenskih zaporov in prevzgojnega doma (Meško in Hacin, 2020). Število anketiranih je predstavljalo 25 % vseh pravosodnih policistov (520) v letu 2016 (Ministrstvo za pravosodje, Uprava za izvrševanje kazenskih sankcij, 2017). Vzorec je sestavljalo 122 moških in 8 žensk, od katerih je bila večina starejših od 40 let. Večina je imela dokončano srednješolsko izobrazbo in približno tretjina je bila zaposlena v zaporskem sistemu od 6 do 10 let. Natančnejša predstavitev vzorca je predstavljena v tabeli 1.

4.2 Spremenljivke

V tabeli 2 so predstavljene spremenljivke, ki so bile vključene v faktorsko analizo (Metoda glavnih komponent z rotacijo Varimax). Iz 15 spremenljivk so bili oblikovani naslednji faktorji: 1) samoznava legitimnosti, 2) odnosi s sodelavci, 3) postopkovna pravičnost nadrejenih in 4) zaznava legitimnosti (projekcija). V regresijske analize so bile poleg faktorjev vključene tri sociodemografske spremenljivke, v obliki binarno kodiranih spremenljivk (1 = Da, 0 = Ne): *spol* (moški), *starost* (40 let in starejši) in *izobrazba* (minimalna zahtevana izobrazba za poklic).

Tabela 1: Značilnosti vzorca

Spremenljivka		Policisti				Pravosodni policisti			
		2013		2016		2014		2016	
		n	%	n	%	n	%	n	%
Spol	Moški	378	80,6	363	82,3	101	100,0	122	93,8
	Ženski	91	19,4	78	17,7	0	0,0	8	6,2
Starost	20–24	22	4,7	7	1,6	1	1,0	0	0,0
	25–29	83	17,7	44	10,0	10	9,9	2	1,5
	30–34	127	27,1	87	19,7	21	20,8	11	8,5
	35–39	114	24,3	121	27,4	22	21,8	23	17,7
	40–44	77	16,4	103	23,4	25	24,8	46	35,4
	45 in starejši	46	9,8	79	17,9	22	21,8	48	36,9
Izobrazba	Srednja šola	346	73,8	274	62,1	65	64,4	82	63,1
	Višja šola	58	12,4	118	26,8	25	24,8	18	13,8
	Univerzitetna izobrazba ali višje	65	13,9	49	11,1	10	9,9	30	23,1
Delovna doba	Manj kot eno leto	2	0,4	10	2,3	2	2,0	3	2,3
	1–5 let	84	17,9	18	4,1	21	20,8	13	10,0
	6–10 let	101	21,5	87	19,7	30	29,7	38	29,2
	11–15 let	124	26,4	113	25,6	16	15,8	21	16,2
	16 let ali več	158	33,7	213	48,3	32	31,7	55	42,3

Tabela 2: Opis spremenljivk, vključenih v faktorsko analizo

Spremenljivka	Policisti								
	F. U.*	2013				2016			
		M	S. O.	Mediana	Modus	M	S. O.	Mediana	Modus
Samozaznava legitimnosti ($\alpha = 0,59$; KMO = 0,63; var. = 55,24 %)ª		3,80	0,73	3,99	4	3,85	0,69	4	4
Pooblastila, ki jih imam kot policist, so moralno upravičena.	0,73	4,07	0,94	4	5	3,95	0,97	4	4
Prepričan sem, da imam dovolj avtoritete za opravljanje policijskega poklica.	0,73	3,79	1,03	4	4	3,91	1,01	4	4
Prepričan sem, da lahko podam dobre razloge, zakaj so moja pooblastila moralno ustrezna.	0,77	3,54	0,93	4	4	3,68	0,84	4	4
Odnosi s sodelavci ($\alpha = 0,86$; KMO = 0,72; var. = 78,30 %)ª		3,97	0,69	4	4	3,98	0,75	4	4
Sodelavci mi zaupajo.	0,88	4,08	0,68	4	4	4,12	0,79	4	4
Sodelavci me podpirajo.	0,91	3,90	0,84	4	4	3,92	0,87	4	4
Sodelavci se do mene vedejo spoštljivo.	0,86	3,94	0,84	4	4	3,91	0,87	4	4
Postopkovna pravičnost nadrejenih ($\alpha = 0,91$; KMO = 0,89; var. = 68,99 %)ª		3,21	0,95	3,23	4	3,39	0,91	3,48	4
Nadrejeni me obravnava s spoštovanjem in dostojanstvom.	0,85	3,59	1,05	4	4	3,73	0,99	4	4
Nadrejeni mi običajno obrazloži svoje odločitve glede mojega dela.	0,85	3,44	1,07	4	4	3,58	1,01	4	4
Nadrejeni upošteva moje potrebe, ko sprejema odločitve glede mojega dela.	0,86	3,44	1,08	4	4	3,59	1,02	4	4
V policiji me pošteno obravnavajo.	0,69	2,86	1,05	3	3	3,09	1,08	3	3
Odločitve mojega nadrejenega so enako poštene do vsakega zaposlenega.	0,87	2,83	1,29	3	3	3,10	1,23	3	3
Odločitve mojega nadrejenega vedno temeljijo na dejstvih in ne na osebnih predsodkih.	0,85	3,03	1,24	3	3	3,22	1,19	3	4
Zaznava legitimnosti (projekcija) ($\alpha = 0,77$; KMO = 0,68; var. = 68,53 %)ª		3,15	0,76	3	3	3,20	0,64	3,03	3
Večina prebivalcev lokalne skupnosti, v kateri delam meni, da jih policija obravnava pravično.	0,85	3,08	0,93	3	3	3,20	0,80	3	3
Večina prebivalcev lokalne skupnosti, v kateri delam meni, da policisti vedno upoštevajo zakone.	0,86	3,15	0,89	3	3	3,24	0,81	3	3
Večina prebivalcev lokalne skupnosti, v kateri delam meni, da si policisti vzamejo čas za razlago odločitev.	0,78	3,21	0,84	3	3	3,16	0,77	3	3
	Pravosodni policisti								
	F. U.	2014				2016			
		M	S. O.	Mediana	Modus	M	S. O.	Mediana	Modus
Samozaznava legitimnosti ($\alpha = 0,76$; KMO = 0,65; var. = 67,99 %)ª		4,14	0,78	4,30	5	4,14	0,73	4	4
Pooblastila, ki jih imam kot zaposlen v zavodu, so moralno upravičena.	0,87	4,21	1,00	4	5	4,20	0,84	4	4

Prepričan sem, da imam dovolj avtoritete za opravljanje svoje službe.	0,73	4,19	0,89	4	5	4,08	0,96	4	4
Prepričan sem, da obsojencem lahko podam dobre razloge, zakaj so moja pooblastila moralno ustrezna.	0,87	4,04	0,97	4	4	4,12	0,85	4	4
<hr/>									
Odnosi s sodelavci ($\alpha = 0,88$; KMO = 0,74; var. = 80,63 %) ^a		3,69	0,89	4	4	3,94	0,75	4	4
Sodelavci mi zaupajo.	0,88	3,86	0,89	4	4	4,05	0,78	4	4
Sodelavci me podpirajo.	0,90	3,57	1,03	4	4	3,88	0,84	4	4
Sodelavci se do mene vedejo spoštljivo.	0,91	3,62	1,09	4	4	3,88	0,85	4	4
<hr/>									
Postopkovna pravičnost nadrejenih ($\alpha = 0,93$; KMO = 0,89; var. = 73,62 %) ^a		3,07	1,01	3,01	4	3,45	0,85	3,59	4
Nadrejeni me obravnava s spoštovanjem in dostojanstvom.	0,87	3,24	1,17	3	3	3,65	0,97	4	4
Nadrejeni mi običajno obrazloži svoje odločitve glede mojega dela.	0,88	3,27	1,11	3	4	3,58	0,99	4	4
Nadrejeni upošteva moje potrebe, ko sprejema odločitve glede mojega dela.	0,87	3,03	1,05	3	3	3,43	1,02	4	4
V zavodu me nadrejeni obravnavajo pošteno.	0,84	3,20	1,09	3	4	3,62	0,90	4	4
Odločitve mojega nadrejenega so enako poštene do vsakega zaposlenega.	0,85	2,76	1,33	3	3	3,02	1,13	3	3
Odločitve mojega nadrejenega vedno temeljijo na dejstvih in ne na osebnih predsodkih.	0,85	2,92	1,27	3	4	3,38	0,99	3	3
<hr/>									
Zaznava legitimnosti (projekcija) ($\alpha = 0,84$; KMO = 0,71; var. = 76,02 %) ^a		3,42	0,86	3,32	4	3,15	0,76	3,32	4
Večina obsojencev, s katerimi imam opravka, meni, da jih zaposleni v zavodu obravnavajo pravično.	0,85	3,55	0,96	4	4	3,22	0,94	3	4
Večina obsojencev, s katerimi imam opravka, meni, da zaposleni v zavodu vedno upoštevajo zakone.	0,87	3,35	1,01	3	3	3,15	0,85	3	3
Večina obsojencev, s katerimi imam opravka, meni, da si zaposleni v zavodu vzamejo čas za razlago odločitev.	0,90	3,37	0,95	3	4	3,10	0,88	3	3

Metoda glavnih komponent; rotacija Varimax.

* Faktorske uteži.

^a Lestvica: od 1 – Se sploh ne strinjam do 5 – Zelo se strinjam.

5 Rezultati

Pred samo izvedbo regresijskih analiz, s katerimi smo opredelili dejavnike, ki vplivajo na samozaznavo legitimnosti policistov in pravosodnih policistov v letih 2013 oziroma 2014 in 2016, smo izračunali Pearsonove koeficiente korelacij kot preliminarno oceno dejavnikov, ki vplivajo na samozaznavo legitimnosti ter preverbo korelacij med odvisno spremenljivko in drugimi spremenljivkami (odnosi s sodelavci, postopkovna pravičnost nadrejenih in zaznava legitimnosti (projekcija)) – problem multikolinearnosti. Rezultati (policisti 2013) so pokazali, da obstajajo statistično pomembne korelacije med samozaznavo legitimnosti policistov in: 1) postopkovno pravičnostjo nadrejenih ($r = 0,34$; $p < 0,01$), 2) odnosi s sodelavci ($r = 0,32$; $p < 0,01$) in 3) zaznavo legitimnosti (projekcija) ($r = 0,27$; $p < 0,01$). Nadalje rezultati (policisti 2016) kažejo, da obstajajo statistično pomembne korelacije med samozaznavo legitimnosti policistov ter 1) odnosi s sodelavci ($r = 0,42$; $p < 0,01$), 2) postopkovno pravičnostjo nadrejenih ($r = 0,33$; $p < 0,01$) in 3) zaznavo legitimnosti (projekcija) ($r = 0,33$; $p < 0,01$). Rezultati (pravosodni policisti 2014) niso pokazali statistično pomembnih korelacij med samozaznavo legitimnosti pravosodnih policistov in drugimi spremenljivkami. Nadalje rezultati (pravosodni policisti 2016) kažejo, da obstajajo statistično pomembne korelacije med samozaznavo legitimnosti pravosodnih policistov ter 1) postopkovno pravičnostjo nadrejenih ($r = 0,50$; $p < 0,01$), 2) odnosi s sodelavci ($r = 0,49$; $p < 0,01$) in 3) zaznavo legitimnosti (projekcija) ($r = 0,41$; $p < 0,01$). Vrednosti Pearsonovih koeficientov korelacij so potrdile, da med spremenljivkami ni multikolinearnosti, saj njihova vrednost ni preseгла 0,90. Nadaljnji diagnostični testi kolinearnosti (ang. *Variance Inflation Factor* [ViF]) so bili za vsako spremenljivko v ustvarjenih modelih ustrežni (vrednosti niso presegle 1,50).

V tabeli 3 so predstavljeni rezultati OLS regresijske analize, ki je bila izvedena z namenom napovedovanja samozaznave legitimnosti policistov in pravosodnih policistov v letih 2013 oziroma 2014 in 2016. Rezultati so pokazali, da na samozaznavo legitimnosti policistov v letu 2013 vplivajo 1) postopkovna pravičnost nadrejenih ($\beta = 0,23$; $p < 0,001$), 2) odnosi s sodelavci ($\beta = 0,19$; $p < 0,001$) in 3) zaznava legitimnosti (projekcija) ($\beta = 0,15$; $p < 0,001$). Policisti, ki zaznavajo nadrejene kot poštene in jim predstavljajo vzor, ki mu želijo slediti, pozitivneje zaznavajo lastno legitimnost. Hkrati policisti, ki s svojimi sodelavci razvijejo dobre odnose in menijo, da jih javnost zaznava kot legitimne nosilce moči, razvijejo pozitivnejšo zaznavo lastne legitimnosti. Delež pojasnjene variance za leto 2013 znaša 18,4 %.

Rezultati OLS regresijske analize za napovedovanje samozaznave legitimnosti policistov v letu 2016 so pokazali, da

1) odnosi s sodelavci ($\beta = 0,29$; $p < 0,001$), 2) zaznava legitimnosti (projekcija) ($\beta = 0,15$; $p < 0,001$) in 3) postopkovna pravičnost ($\beta = 0,19$; $p < 0,001$) nadrejenih vplivajo na zaznavo lastne legitimnosti pri policistih. Iz rezultatov regresijske analize izhajata dve pomembni ugotovitvi: 1) na samozaznavo legitimnosti policistov v letu 2016 vplivajo isti dejavniki kot leta 2013 in 2) vpliv dejavnika postopkovna pravičnost se je zmanjšal, medtem ko se je vpliv odnosov s sodelavci na samozaznavo legitimnost policistov povečal. Delež pojasnjene variance za leto 2016 znaša 24,8 %.

Drugi del OLS regresijskih analiz se je nanašal na napovedovanje samozaznave legitimnosti pravosodnih policistov v letih 2014 in 2016. Rezultati so pokazali, da na samozaznavo legitimnosti pravosodnih policistov v letu 2014 vpliva raven izobrazbe ($\beta = -0,26$; $p < 0,05$). Višje izobraženi pravosodni policisti bolje zaznavajo lastno legitimnost. Delež pojasnjene variance za leto 2014 znaša 12,3 %.

Rezultati OLS regresijske analize za napovedovanje samozaznave legitimnosti pravosodnih policistov v letu 2016 so pokazali, da 1) odnosi s sodelavci ($\beta = 0,29$; $p < 0,001$), 2) postopkovna pravičnost nadrejenih ($\beta = 0,29$; $p < 0,001$), 3) zaznava legitimnosti pri obsojencih ($\beta = 0,18$; $p < 0,05$) in 4) starost ($\beta = 0,15$; $p < 0,05$) vplivajo na zaznavo lastne legitimnosti pri pravosodnih policistih. Iz rezultatov regresijske analize izhajajo tri pomembne ugotovitve: 1) dejavnik odnosi s sodelavci je najmočnejši dejavnik, ki vpliva na samozaznavo legitimnosti pravosodnih policistov, 2) dejavniki, ki vplivajo na zaznavo lastne legitimnosti pri pravosodnih policistih, se spreminjajo skozi čas in 3) starejši pravosodni policisti pozitivneje zaznavajo lastno legitimnost v primerjavi z mlajšimi sodelavci. Delež pojasnjene variance za leto 2016 znaša 38,7 %.

Tabela 3: OLS regresijska analiza: Napovedovanje samozaznave legitimnosti pri policistih in pravosodnih policistih

Samozaznava legitimnosti	Policisti						Pravosodni policisti					
	2013			2016			2014			2016		
	se	β	ViF	se	β	ViF	se	β	ViF	se	β	ViF
Odnosi s sodelavci	0,05	0,19***	1,19	0,04	0,29***	1,24	0,11	0,15	1,35	0,09	0,29***	1,37
Postopkovna pravičnost nadrejenih	0,05	0,23***	1,19	0,05	0,15***	1,23	0,11	-0,12	1,36	0,09	0,26**	1,48
Zaznava legitimnosti (projekcija)	0,04	0,15***	1,14	0,05	0,19***	1,17	0,10	0,14	1,12	0,08	0,18*	1,28
Spol (moški) ^a	0,11	0,02	1,09	0,11	0,05	1,11				0,29	0,03	1,02
Starost (40 let in več)	0,10	0,01	1,09	0,09	0,00	1,09	0,20	0,04	1,05	0,16	0,15*	1,03
Izobrazba (minimalna zahtevana izobrazba za poklic)	0,09	-0,03	1,03	0,09	-0,03	1,02	0,76	-0,26*	1,09	0,15	0,01	1,01
F	13,36***			23,79***			2,66*			12,93***		
R ²	18,4 %			24,8 %			12,3 %			38,7 %		
n	469			441			101			130		

* p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001.

^a Za leto 2014 spremenljivka spol pri pravosodnih policistih ni bila vključena, saj so vzorec sestavljali samo moški pravosodni policisti iz zaporov v Celju, Ljubljani in Mariboru.

Wilksova lambda (0,99, p < 0,05) diskriminantne analize izpostavlja statistično pomembne razlike med policisti v letih 2013 in 2016 (tabela 4). Korelacije med napovedanimi spremenljivkami in diskriminantno analizo izpostavljajo, da se spremenljivka postopkovna pravičnost nadrejenih (F = 9,23, p < 0,01) povezuje z razlikovanjem med skupinama. Primerjava policistov v letih 2013 in 2016 je pokazala, da policisti v letu 2016 pozitivneje zaznavajo postopkovno pravičnost nadrejenih.

Wilksova lambda (0,89, p < 0,001) diskriminantne analize izpostavlja statistično pomembne razlike med pravoso-

dnimi policisti v letih 2014 in 2016 (tabela 5). Korelacije med napovedanimi spremenljivkami in diskriminantno analizo izpostavljajo, da se spremenljivke: 1) postopkovna pravičnost nadrejenih (F = 9,55; p < 0,01), 2) zaznava legitimnosti (projekcija) (F = 6,28; p < 0,05) in 3) odnosi s sodelavci (F = 5,36; p < 0,05) povezujejo z razlikovanjem med skupinama. Primerjava policistov v letih 2014 in 2016 je pokazala, da pravosodni policisti v letu 2016 pozitivneje zaznavajo odnose s sodelavci in postopkovno pravičnost nadrejenih. Hkrati je prišlo do upada v njihovih zaznavah, da jih obsojenci vidijo kot legitimne nosilce moči v zaporu.

Tabela 4: Diskriminantna analiza: Primerjava samozaznave legitimnosti policistov v letih 2013 in 2016

Spremenljivka	Policisti				Wilksova lambda	F
	2013		2016			
	M	S. O.	M	S. O.		
Samozaznava legitimnosti	3,80	0,73	3,85	0,69	0,99	1,06
Odnosi s sodelavci	3,97	0,69	3,98	0,75	0,99	0,04
Postopkovna pravičnost nadrejenih	3,21	0,95	3,39	0,91	0,99	9,23**
Zaznava legitimnosti (projekcija)	3,15	0,76	3,20	0,64	0,99	1,54
Wilksova lambda					0,99*	

* p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001.

Tabela 5: Diskriminantna analiza: Primerjava samozaznave legitimnosti pravosodnih policistov v letih 2014 in 2016

Spremenljivka	Pravosodni policisti				Wilksova lambda	F
	2014		2016			
	M	S. O.	M	S. O.		
Samozaznava legitimnosti	4,14	0,78	4,14	0,73	0,99	0,00
Odnosi s sodelavci	3,69	0,89	3,94	0,75	0,98	5,36*
Postopkovna pravičnost nadrejenih	3,07	1,01	3,45	0,85	0,96	9,55**
Zaznava legitimnosti (projekcija)	3,42	0,86	3,15	0,76	0,97	6,28*
Wilksova lambda					0,89***	

* p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001.

V tabeli 6 so povzete ključne ugotovitve statističnih analiz. Na samozaznavo legitimnosti policistov so v obeh časovnih obdobjih vplivali naslednji dejavniki: 1) odnosi s sodelavci, 2) postopkovna pravičnost nadrejenih in 3) zaznava legitimnosti (projekcija). Te ugotovitve kažejo stabilnost dejavnikov, ki vplivajo na zaznavo lastne legitimnosti pri policistih. Nadalje je na samozaznavo legitimnosti pravosodnih policistov v letu 2014 vplivala izobrazba, medtem ko so v letu 2016 na zaznavo lastne legitimnosti pri pravosodnih policistih vplivali 1) odnosi s sodelavci, 2) postopkovna pravičnost nadrejenih, 3) zaznava legitimnosti (projekcija) in 4) starost. V primerjavi s policisti so dejavniki, ki vplivajo na samozaznavo pravosodnih policistov, v različnih časovnih obdobjih bolj spremenljivi.

6 Razprava

V študiji smo izhajajoč iz predpostavke o razlikovanju moči dejavnikov, ki vplivajo na legitimnost v različnih družbenih kontekstih (Bottoms in Tankebe, 2021), preverjali, ali prihaja do razlikovanja dejavnikov, ki vplivajo na samozaznavo legitimnosti policistov in pravosodnih policistov v Sloveniji, ter ali so ti dejavniki spremenljivi skozi čas.

Tabela 6: Samozaznava legitimnosti policistov in pravosodnih policistov

Samozaznava legitimnosti	Policisti		Pravosodni policisti	
	2013	2016	2014	2016
Odnosi s sodelavci	x	x		x
Postopkovna pravičnost nadrejenih	x	x		x
Zaznava legitimnosti (projekcija)	x	x		x
Spol				
Starost				x
Izobrazba			x	

Ugotovitve študije so pokazale, da se dejavniki, ki vplivajo na samozaznavo legitimnosti policistov, razlikujejo od tistih, ki vplivajo na zaznavo lastne legitimnosti pri pravosodnih policistih. Na samozaznavo legitimnosti policistov so vplivali odnosi s sodelavci, postopkovna pravičnost nadrejenih in zaznava lastne legitimnosti pri državljanih (t. i. zaznava legitimnosti (projekcija)). Te ugotovitve izpostavljajo moč triade dejavnikov (Tankebe, 2018) na zaznavo lastne legitimnosti policistov ter potrjujejo ugotovitve dosedanjih študij v slovenskem in mednarodnem prostoru (Tankebe, 2014; Tankebe in Meško, 2015). Na zaznavo lastne legitimnosti pri pravosodnih policistih vplivajo odnosi s sodelavci, postopkovna pravičnost nadrejenih, zaznava legitimnosti pri obsojencih, izobrazba in starost posameznikov. Primerjava dejavnikov, ki vplivajo na samozaznavo legitimnosti med skupinama različnih akterjev, kaže, da odnosi s sodelavci predstavljajo dejavnik, ki ima največjo moč vpliva na zaznavo lastne legitimnosti pri policistih in pravosodnih policistih (izjemo predstavljata leto 2013, ko je na samozaznavo legitimnosti policistov najmočnejše vplivala postopkovna pravičnost nadrejenih, in leto 2014, ko odnosi s sodelavci niso vplivali na zaznavo lastne legitimnosti pri pravosodnih policistih). Te ugotovitve podpirajo vlogo priznavanja med enakimi na posameznikovo zaznavo lastne legitimnosti (Hacin in Meško; Tankebe, 2015; Tankebe in Meško, 2015). Vpliv postopkovne pravičnosti nadrejenih na samozaznavo legitimnosti je drugi dejavnik, ki je skupen obema skupinama (izjemo predstavljajo pravosodni policisti v letu 2014). Kot sta izpostavila Nix in Wolfe (2017), občutek priznanja nadrejenega vpliva na posameznikovo zaznavo lastne legitimnosti. Izpostaviti je treba tudi zaznavo lastne legitimnosti pri občinstvih, ki pri pravosodnih policistov omejeno vpliva na njihovo samozaznavo legitimnosti. Crawley (2004) je opozoril, da sta za zaporsko osebe značilna depersonalizacija in čustvena odtujenost od obsojencev. Ugotovitve študije le deloma podpirajo Barkerjev (2001) koncentrični model, saj kljub močnemu vplivu odnosov s sodelavci, ti pri policistih ne predstavljajo najmočnejšega dejavnika (leto 2013). Hkrati postopkovna pravičnost nadrejenih pri policistih po moči vpliva na njihovo samozaznavo legitimnosti ne sledi odnosom s kolegi. Pri pravosodnih policistih je to razmerje moči izrazitejše, saj na zaznavo lastne legitimnosti pravosodnih policistov najmočnejše vplivajo odnosi s sodelavci, ki jim sledita postopkovna pravičnost nadrejenih in zaznava legitimnosti pri obsojencih.

Vpliv časovne komponente na spremenljivost dejavnikov, ki vplivajo na samozaznavo legitimnosti policistov, ni bil potrjen, saj isti dejavniki vplivajo na zaznavo lastne legitimnosti policistov v obeh časovnih obdobjih. Izpostaviti je treba, da je moč dejavnikov (odnosi s sodelavci, postopkovna pravičnost nadrejenih in zaznava legitimnosti (projekcija)) nihala v različnih časovnih obdobjih. V letu 2013 je postopkovna pravič-

nost nadrejenih predstavljala dejavnik, ki je najmočnejše vplival na samozaznavo legitimnosti, medtem ko so v letu 2016 to vlogo prevzeli odnosi s sodelavci. Rezultati diskriminante analize so izpostavili statistično pomembne razlike med zaznavo postopkovne pravičnosti nadrejenih pri policistih, ki se je z leti še povečala. Družbeni kontekst oziroma realnost se spreminja v času in posledično se spreminja tudi moč dejavnikov, ki vplivajo na samozaznavo legitimnosti policistov (Bottoms in Tankebe, 2021). Kljub spremembam same narave in implementacije dela policistov, ki jih je v letu 2013 prinesla strategija o policijskem delu v skupnosti, te niso bistveno vplivale na dejavnike, ki se povezujejo s samozaznavo legitimnosti policistov. Nasprotno so rezultati študije potrdili vpliv časovne komponente na samozaznavo legitimnosti pri pravosodnih policistih. V letu 2013 je bila raven izobrazbe izpostavljena kot edini dejavnik, ki je vplival na samozaznavo legitimnosti pravosodnih policistov. V primerjavi z letom 2014 izobrazba ni vplivala na samozaznavo legitimnosti pravosodnih policistov v letu 2016, hkrati pa so na zaznavo lastne legitimnosti pri pravosodnih policistih vplivali odnosi s sodelavci, postopkovna pravičnost nadrejenih, zaznava legitimnosti pri obsojencih in starost pravosodnih policistov. Rezultati diskriminante analize so izpostavili statistično pomembne razlike med zaznavo odnosov s sodelavci, postopkovne pravičnosti nadrejenih in zaznavo legitimnosti (projekcija) pri pravosodnih policistih. Te ugotovitve potrjujejo domneve o nestabilni naravi legitimnosti (Hacin in Meško, 2020), ki je v nepredvidljivem, zaprtem in stresnem zaporskem okolju, kjer je na razmeroma majhnem prostoru zaprto veliko število posameznikov proti njihovi volji, še izrazitejša.

Omejitve študije so vidne v različni operacionalizaciji dejavnikov v primerjavi s študijo Meška et al. (2014), ki se kaže v razlikovanju rezultatov (predvsem za pravosodne policiste). Spremembe v oblikovanju faktorjev so bile neizogibne, saj prvotna oblika faktorjev ni omogočala primerjave med različnimi vzorci. Kljub temu je treba poudariti, da so bili v obeh študijah izpolnjeni vsi kriteriji za tovrstne statistične analize. Nadalje sama reprezentativnost vzorca pravosodnih policistov iz leta 2014 predstavlja omejitev. V vzorec so bili za razliko od vzorca iz leta 2016, ko so bili anketirani pravosodni policisti v celotnem zaporskem sistemu, izbrani samo pravosodni policisti iz treh slovenskih zaporov, kar onemogoča posploševanje rezultatov in otežuje primerjavo. Omejitev glede vzorca policistov se kaže v možnosti, da so bili v obeh časovnih obdobjih anketirani isti posamezniki, saj so bili v oba vzorca (2013 in 2016) izbrani policisti istih 24 policijskih postaj. Kot zadnjo omejitev študije je treba navesti možnost, da so policisti in pravosodni policisti kljub zagotavljeni anonimnosti dali socialno zaželene odgovore iz strahu pred razkritjem njihovih odgovorov ter morebitnimi posledicami, ki bi sledile razkritju.

Pomen longitudinalnih študij v več časovnih obdobjih se kaže v pomembnosti poglobljenega vpogleda v spreminjajočo se naravo dejavnikov, ki vplivajo na samozaznavo legitimnosti posameznih akterjev kazenskega pravosodja. Pričujoči prispevek kaže na prizadevanja v tej smeri. Za preverjanje vplivov družbenega in kulturnega okolja na zaznave legitimnosti bi bilo treba izvesti mednarodne primerjalne študije, ki bi omogočile primerjavo rezultatov iz različnih okolij. Nadalje bi bilo treba v prihodnje kvantitativno raziskovanje dopolniti z uporabo kvalitativnih metod (pristop mešanih metod), ki bi omogočile kakovostnejši in vsebinsko poglobljen vpogled v problematiko legitimnosti akterjev v kazenskem pravosodju v različnih položajih.

Literatura

1. Barbalet, J. (2001). *Emotions, social theory and social structure*. Cambridge: Cambridge University Press.
2. Barker, R. (2001). *Legitimizing identities: The self-presentation of rulers and subjects*. Cambridge: Cambridge University Press.
3. Bell, C. M. in Hughes-Jones, J. (2008). Power, self-regulation and the moralization of behavior. *Journal of Business Ethics*, 83(3), 503–514.
4. Bottoms, A. in Tankebe, J. (2012). Beyond procedural justice: A dialogic approach to legitimacy in criminal justice. *Journal of Criminal Law & Criminology* 102(1), 119–170.
5. Bottoms, A. in Tankebe, J. (2013). 'A voice within': powerholders' perspectives on authority and legitimacy. V J. Tankebe, J. in A. Liebling (ur.), *Legitimacy and criminal justice* (str. 60–82). Oxford: Oxford University Press.
6. Bottoms, A. in Tankebe, J. (2021). Procedural Justice, Legitimacy, and Social Contexts. V D. Meyerson, C. Mackenzie in T. MacDermott (ur.), *Procedural justice and Relational Theory: Empirical, philosophical, and legal perspectives* (str. 85–110). London and New York: Routledge.
7. Clay-Warner, J., Reynolds, J. in Roman, R. (2005). Organizational justice and job satisfaction: A test of three competing models. *Social Justice Research*, 18(4), 391–409.
8. Crawley, E. M. (2004). Emotion and performance. *Punishment & Society*, 6(4), 411–427.
9. Dunn, I. (2013). Legitimacy and democracy in the world today. V J. Tankebe in A. Liebling (ur.), *Legitimacy and criminal justice* (str. 7–18). Oxford: Oxford University Press.
10. Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS* (3rd ed.). Thousand Oaks: Sage Publications Ltd.
11. Flander, B. in Meško, G. (2016). Penal and prison policy on the »Sunny side of the Alps«. The swan song of Slovenian exceptionalism? *European Journal on Criminal Policy and Research*, 21(3), 425–446.
12. Greenberg, J. (1982). Approaching equity and avoiding inequity in groups and organizations. V J. Greenberg in R. Cohen (ur.), *Equity and justice in social behavior* (str. 389–435). New York: Academic Press.
13. Hacin, R. (2018). Prisoners' perception of legitimacy of prison staff in Slovenia. *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, 26(2), 160–181.
14. Hacin, R. in Meško, G. (2017). Differences in perception of self-legitimacy between prison officers and specialized workers in Slovenian prisons. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 68(4), 424–436.
15. Hacin, R. in Meško, G. (2020). *The dual nature of legitimacy in the prison environment: An inquiry in Slovenian prisons*. Cham: Springer.
16. Hacin, R., Fields, C. B. in Meško, G. (2019). The self-legitimacy of prison staff in Slovenia. *European Journal of Criminology*, 16(1), 41–59.
17. Kolenc, T. (2002). *Slovenska policija*. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve.
18. Lambert, E. G. in Hogan, N. L. (2013). The association of distributive and procedural justice with organizational citizenship behavior. *The Prison Journal*, 93(3), 313–334.
19. Liebling, A. (2011). Distinctions and distinctiveness in the work of prison officers: legitimacy and authority revisited. *European Journal of Criminology*, 8(6), 484–499.
20. McLean Henderson, S. (2016). *Prison officer self-legitimacy: Which dialogue has most influence and with what impact upon behaviour?* Pridobljeno na <http://www.crim.cam.ac.uk/alumni/penology/theses/Stuart%20Henderson.pdf>
21. Meško, G. in Hacin, R. (2020). Self-legitimacy and use of force: A quantitative study of prison officers in Slovenia. *International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice*, 44(1–2), 103–117.
22. Meško, G. in Lobnikar, B. (2018). Police reforms in Slovenia in the past 25 Years. *Policing: A Journal of Policy and Practice*. Pridobljeno na <https://doi.org/10.1093/police/pay008>
23. Meško, G., Hacin, R., Tankebe, J. in Fields, C. B. (2017). Self-legitimacy, organisational commitment and commitment to fair treatment of prisoners: An empirical study of prison officers in Slovenia. *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, 25(1), 11–30.
24. Meško, G., Tankebe, J., Čuvan, B. in Šifrer, J. (2014). Samozaznava legitimnosti policistov in pravosodnih policistov v Sloveniji: perspektive postopkovne pravičnosti nadrejenih, odnosov s sodelavci in zaznane legitimnosti policije v javnosti. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 65(3), 221–231.
25. Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2013). *Strategija policijskega dela v skupnosti*. Pridobljeno na <https://www.policija.si/images/nase-naloge/druga-podrocja/policijsko-delo-v-skupnosti/zgodovina-in-razvoj-policijskega-dela-v-skupnosti>
26. Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2014). *Poročilo o delu policije za leto 2013*. Pridobljeno na <https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/LetnoPorocilo2013.pdf>
27. Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2017). *Poročilo o delu policije za leto 2016*. Pridobljeno na <https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/LetnoPorocilo2016.pdf>
28. Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2020). *Poročilo o delu policije za leto 2019*. Pridobljeno na <https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/LetnoPorocilo2019.pdf>
29. Ministrstvo za pravosodje, Uprava za izvrševanje kazenskih sankcij. (2013). *Letno poročilo 2013*. Ljubljana: Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij. Pridobljeno na <https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavu/URSIKS/Dokumenti/Letna-porocila-/Letno-porocilo-2013.pdf>
30. Ministrstvo za pravosodje, Uprava za izvrševanje kazenskih sankcij. (2015). *Letno poročilo 2014*. Ljubljana: Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij. Pridobljeno na <https://>

- www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/URSIKS/Dokumenti/Letna-porocila-/Letno-porocilo-2014.pdf
31. Ministrstvo za pravosodje, Uprava za izvrševanje kazenskih sankcij. (2017). *Letno poročilo 2016*. Ljubljana: Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij. Pridobljeno na <https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/URSIKS/Dokumenti/Letna-porocila-/Letno-porocilo-2016.pdf>
 32. Ministrstvo za pravosodje, Uprava za izvrševanje kazenskih sankcij. (2020). *Letno poročilo 2019*. Ljubljana: Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij. Pridobljeno na <https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/URSIKS/Dokumenti/Letna-porocila-/Letno-porocilo-2019.pdf>
 33. Muir, K. W. (1977). *Police: Streetcorner politicians*. Chicago: University of Chicago Press.
 34. Nix, J. in Wolfe, S. E. (2017). The impact of negative publicity on police self-legitimacy. *Justice Quarterly*, 34(1), 84–108.
 35. Nix, J., Pickett, J. T. in Wolfe, S. E. (2019). Testing a theoretical model of perceived audience legitimacy: The neglected linkage in the dialogical model of police-community relations. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 57(2). Pridobljeno na <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0022427819873957?journalCode=jrcr>
 36. Prislán, K. Meško, G., Lobnikar, B. in Čuvan, B. (2017). Samoznana legitimnost pri policistih v Sloveniji – primerjava med študijama v letih 2013 in 2016. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 68(2), 100–115.
 37. Reising, M. D. in Meško, G. (2009). Procedural justice, legitimacy and prisoner misconduct. *Psychology, Crime and Law*, 15(1), 41–59.
 38. Tankebe, J. (2014). Rightful authority: exploring the structure of police self-legitimacy. V A. Liebling, J. Shapland in J. Tankebe (ur.), *Crime, justice and social order: Essays in honour of A. E. Bottoms* (str. 1–30). Oxford: Oxford University Press.
 39. Tankebe, J. (2018). In their own eyes: An empirical examination of police self-legitimacy. *International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice*, 43(2). Pridobljeno na <https://doi.org/10.1080/01924036.2018.1487870>
 40. Tankebe, J. in Meško, G. (2015). Police self-legitimacy, use of force, and pro-organizational behaviour in Slovenia. V G. Meško in J. Tankebe (ur.), *Trust and legitimacy in criminal justice* (str. 261–277). London: Springer.
 41. Tyler, T. R. (2011). Trust and legitimacy: policing in the USA and Europe. *European Journal of Criminology*, 8(4), 254–266.
 42. Tyler, T. R. in Blader, S. (2000). *Cooperation in groups: Procedural justice, social identity, and behavioral engagement*. Philadelphia: Psychology Press.
 43. Tyler, T. R. in Smith, H. (1999). Justice, social identity, and group processes. V T. R. Tyler, R. M. Kramer in O. P. John (ur.), *Applied social research: the psychology of the social self* (str. 223–264). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
 44. Wolfe, S. in Piquero, A. (2011). Organizational justice and police misconduct. *Criminal Justice and Behavior*, 38(4), 332–353.
 45. Zakon o nalogah in pooblastilih policije. (ZNPPol). 2013). *Uradni list RS*, (15/13).
 46. Zakon o organiziranosti in delu v policiji (ZODPol). (2013). *Uradni list RS*, (15/13).

Self-legitimacy of Police Officers and Prison Officers: Similarities and Differences

Rok Hacin, Ph.D., Assistant Professor of Criminology, Faculty of Criminal Justice and Security, University of Maribor, Slovenia.
E-mail: rok.hacin@fvv.uni-mb.si

Gorazd Meško, Ph.D., Professor of Criminology, Faculty of Criminal Justice and Security, University of Maribor, Slovenia.
E-mail: gorazd.mesko@fvv.uni-mb.si

This article focuses on the comparison of factors that influence the self-legitimacy of police officers and prison officers in Slovenia in different time periods. The study's primary purpose was to identify those factors that influence self-legitimacy of different actors in the criminal justice system and examine whether these factors change over time, which would confirm assumptions about the unstable nature of legitimacy. The results of regression analyses showed that police officers' self-legitimacy is influenced by their relations with colleagues, supervisors' procedural justice, and audience legitimacy. Moreover, prison officers' self-legitimacy is influenced by their relations with colleagues, supervisors' procedural justice, and age. The comparison of factors highlighted the differences between police officers and prison officers, as only relations with colleagues and supervisors' procedural justice influence self-legitimacy in both groups. While factors affecting police officers' self-legitimacy have been constant over different time periods, the same cannot be said for prison officers. This finding partially confirms assumptions about the unstable nature of legitimacy and the impact of the time component.

Keywords: self-legitimacy, dialogue, police officers, prison officers, Slovenia

UDC: 343.83+351.74(497.4)